

บทที่ 4

วิเคราะห์การคุ้มครองผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์
กับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล สิทธิของนักโทษ ทฤษฎี
ว่าด้วยวัตถุประสงค์ของการลงโทษ และข้อดี ข้อเสีย

4.1 การคุ้มครองผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์กับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

สิทธิธรรมชาติ (Natural Rights) หรือสิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นสิทธิพื้นฐาน (Basic Rights) ที่เกิดจากธรรมชาติของมนุษย์¹ ได้ถูกรับรองโดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ค.ศ. 1948) ดังนี้

มาตรา 1 มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระ และเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิต่างมีเหตุผล และมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ

มาตรา 3 ทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน

มาตรา 5 บุคคลใด ๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ฝืดกมุษยธรรม หรือต่ำช้าไม่ได้

มาตรา 6 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายทุก
หนแห่ง

มาตรา 7 ทุกคนเสมอกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการ

¹ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ และคณะ, สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาในประเทศไทย, กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2529), หน้า 11-12.

เลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดกฏหมายและจากการยุยงให้เลือกปฏิบัติดังกล่าว

มาตรา 8 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้บำนาญอันเป็นผลจริงจางจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติ
ต่อการกระทำอันละเมิดสิทธิหลักมูลซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

มาตรา 9 บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศไปต่างถิ่นโดยพลการไม่ได้

มาตรา 11 (1) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการ
สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดย
เปิดเผยซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี

(2) จะถือบุคคลใด ๆ ว่ามีความผิดทางอาญาเนื่องด้วยการกระทำ
หรือละเว้นใด ๆ อันมิได้จัดเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายแห่งชาติ หรือกฎหมายระหว่าง
ประเทศในขณะที่ได้กระทำการนั้นขึ้นไม่ได้ และจะลงโทษอันหนักกว่าที่ใช้อยู่ในขณะได้กระทำ
ความผิดทางอาญานั้นไม่ได้

มาตรา 12 บุคคลใด ๆ จะถูกแทรกสอดโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัวใน
ครอบครัวในเคหสถาน หรือในการสื่อสารหรือจะถูกลบลู่ในเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคน
มีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกสอดหรือการลบลู่ดังกล่าวนั้น

มาตรา 30 ไม่มีบทใด ๆ ในปฏิญานี้ที่จะอนุমানว่าให้สิทธิใด ๆ แก่รัฐ หมู่คนใด
หรือบุคคลใดในอันที่จะดำเนินกิจกรรมใด ๆ อันมุ่งต่อการทำลายสิทธิและอิสระภาพดังกล่าว
ไว้ ณ ที่นี้

ปฏิญานี้สากลงว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เอง เป็นเอกสารที่รับรองสิทธิที่มนุษย์ชนพึงได้รับ
ความคุ้มครองตามกฎหมายบรรดาประชาชาติ แม้ว่าสิทธิมนุษยชนตามปฏิญานี้จะเป็นสิทธิขั้นมูลฐาน
และมีข้อบ่งชี้แห่งสิทธิดังกล่าวก็ตาม แต่ปฏิญานี้ก็คุ้มครองบุคคลทุกประเทศ ทุกชั้น
วรรณะ²

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

สิทธิส่วนบุคคล (Right of Privacy) เป็นสิทธิขั้นมูลฐานอย่างหนึ่งของ มนุษยชนที่รัฐจะต้องคุ้มครองและปฏิเสธมิได้ สิทธิส่วนบุคคลดังกล่าวมิได้หมายถึงเฉพาะบุคคล หนึ่งบุคคลใดเท่านั้น แต่หมายถึงกลุ่มบุคคลหรือองค์กรด้วย³

ในบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมที่ 4 (The Fourth Amendment) รัฐธรรมนูญของ สหรัฐอเมริกาได้คุ้มครองถึงสิทธิส่วนบุคคล (Right of Privacy) กล่าวคือ ประชาชนย่อมมี สิทธิในความปลอดภัยของร่างกาย เคหสถาน เอกสารและทรัพย์สินของ การตรวจค้นหรือยึด โดยไม่มีสาเหตุอันควรจะทำมิได้ และจะออกหมายเพื่อกระทำดังกล่าวมิได้ เว้นแต่จะมี เหตุอันควร เชื่อถือซึ่งได้รับการยืนยันด้วยคำสาบานหรือคำปฏิญาณ และโดยเฉพาะต้องระบุ สถานที่ที่จะค้นหรือบุคคลที่จะจับกุมหรือสิ่งที่จะยึดไว้ในหมายนั้น⁴

อย่างไรก็ตามแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลกับการควบคุมอาชญากรรม ก็มีลักษณะของความขัดแย้งอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แพคเกอร์ (Herbert L. Packer) ได้เสนอ Crime Control Model กับ Due Process Model ซึ่งได้รับการยอมรับค่อนข้างมาก การควบคุมอาชญากรรมที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่ากระบวนการยุติธรรม ทางอาญาจะต้องมีไว้เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การกำหนดอาชญากรรมเป็น หน้าที่สำคัญที่สุดของรัฐ กระบวนการนี้จะต้องดำเนินการจับกุมและลงโทษผู้กระทำผิดในอัตรา ส่วนที่สูงและรวดเร็ว นั่นคือ Crime Control Model ส่วน Model ที่ตั้งอยู่บนสมมติฐาน ว่า สิทธิเสรีภาพของประชาชนจะต้องได้รับความคุ้มครองจากรัฐอย่างถาวรและจะบิดเบือน มิได้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาคือกลไกของรัฐ ที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพดังกล่าว มิใช่ เป็นไปเพื่อเพิ่มอำนาจรัฐ นั่นคือ Due Process Model ในทางปฏิบัติแต่ละประเทศจะมีลักษณะ

³ A. Westin, Privacy and Freedom (New York: Atheneum, 1967), p. 254.

⁴ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายแองโกล-อเมริกัน, (กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 167.

ให้ความสำคัญกับ Model ทั้งสองนี้ แตกต่างกันแต่ใน สหรัฐอเมริกา Due Process Model ถูกใช้เป็นหลัก⁵

วอลเลน (Warren) และ แบรินด์ส์ (Brandeis) ได้แบ่งการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลตามแนวของ Common Law ออกเป็น 4 ประการ⁶

1. ปกป้องเรื่องส่วนตัวมิให้เผยแพร่ไปยังสาธารณชน
2. ปกป้องกิจกรรมส่วนตัวมิให้ถูกรบกวนโดยบุคคลอื่น
3. ปกป้องมิให้นำเอาชื่อของบุคคลไปอ้างอิงหรือใช้ประโยชน์ต่อบุคคลอื่น
4. ปกป้องมิให้สาธารณชนเข้าใจผิดในตัวบุคคล

การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลดังกล่าว มีความสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่งกับเคหะสถาน (Home or House) เพราะเคหะสถานเป็นขอบเขตทางรูปธรรมที่เสริมสร้างความสง่าผ่าเผย และเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล⁷

ข้อพิจารณาที่สำคัญก็คือ House Arrest โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นมาตรการที่จะกระทบกระเทือนต่อการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล โดยเฉพาะสิทธิในเคหะสถาน และความเป็นอยู่โดยส่วนตัวหรือไม่ เพราะผู้ต้องโทษซึ่งถูกควบคุมไว้ในที่อยู่อาศัยนั้นจะต้องถูกติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ขนาดเล็กที่เป็นกุญแจหรือเข็มขัดไว้ที่ข้อเท้าหรือข้อมือตลอดเวลา และอุปกรณ์รับสัญญาณ (transmitter) อีกชิ้นหนึ่งก็จะถูกติดตั้งไว้ในบ้านเพื่อส่งสัญญาณไปยังสำนักงานควบคุมว่าผู้ต้องโทษออกนอกบริเวณการควบคุมตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ของเจ้าหน้าที่

⁵Vermon Rich, Law and The Administration of Justice. (New York : John Wiley & Sons, Inc, 1975), pp. 16-17.

⁶W.M.Beany, "The right to privacy and American Law," Law and Contemporary Problems (Volum 31, Number 2, 1966), pp. 326-341.

⁷A. R.Lindesmith and A.L.Strauss, Social Psychology (New York: Henry Holt, 1956, p. 310.

ที่ศาลสั่งให้ใช้ House Arrest กับเขาหรือไม่ ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่ว่าอุปกรณ์เล็กทรอนิกส์ 2 ชิ้น ดังกล่าวนั้นเป็นกระบวนการที่รัฐเข้าไปแทรกแซงหรือตรวจสอบ ภายในบ้านซึ่งมันควรจะ เป็นสถานที่อันปลอดภัยอย่างยิ่งของประชาชนที่จะไม่ถูกล่วงละเมิดตามความเชื่อถือว่า home as castle หรือไม่และถ้าเป็นจะถือว่ากระทบกระเทือนต่อการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่

ในคดี *Hudson v. Palmer*⁸ ศาลฎีกาสหรัฐฯวินิจฉัยว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ กระทำผิดซึ่งถูกจำกัดลงภายใต้การควบคุมของหน่วยงานราชทัณฑ์ (correctional institutions) นั้นไม่ขัดต่อบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมที่ 4

ในคดี *U.S. v. Cumbey v. Meachum*⁹ ศาลอุทธรณ์สหรัฐฯวินิจฉัยว่า นักโทษมีสิทธิ ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่สิทธิบางประการต้องถูกจำกัดลงเพราะมาตรการคุมขัง ซึ่งเรือนจำดำเนินการไปตามกฎหมายกับผู้ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่ากระทำผิดและต้องรับโทษ จากผลที่เขากระทำนั้น

ในคดี *Grunhartz v. Nebraska Penal Inmates*¹⁰ ศาลฎีกาสหรัฐฯ วินิจฉัยว่าในการพักการลงโทษโดยกำหนดเงื่อนไขการปล่อยตัวและให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ parole เพื่อตรวจสอบเงื่อนไขดังกล่าวไม่ว่าเงื่อนไขนั้นจะเป็นเงื่อนไขทั่วไปหรือเงื่อนไข เฉพาะรายก็ตาม การที่ไม่ให้สิทธิผู้ต้องโทษอุทธรณ์โต้แย้งการกำหนดเงื่อนไขของคณะกรรมการ พักการลงโทษแม้ว่าผู้ต้องโทษจะอ้างว่าเขาควรได้รับความคุ้มครองตามกระบวนการยุติธรรมที่ จะพิจารณาว่าเงื่อนไขถูกต้องหรือไม่นั้น เป็นการแสดงว่าผลจากคำพิพากษาในคดีอาญาที่ตัดสิน ว่าผู้ต้องโทษกระทำผิดและต้องถูกลงโทษย่อมจำกัดสิทธิบางประการของผู้ต้องโทษและการ คำเนินการเช่นนี้ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมที่ 1 และ 4

⁸ *Hudson v. Palmer*, 168 U.S. 571 (1984).

⁹ *U.S. v. Cumbey v. Meachum*, 684 F.2d 712.

¹⁰ *Grunhartz v. Nebraska Penal Inmates*, 42 U.S. 1 (1979).

ในคดี *Gagnon v. Scarpelli*¹¹ ศาลฎีกาสหรัฐฯ ได้วินิจฉัยว่า กระบวนการที่ปฏิบัติเพื่อคุ้มครองสิทธิและจำกัดสิทธิกับผู้พักการลงโทษและผู้ถูกคุมประพฤตินั้น มีความแตกต่างกันน้อยมากจนเรียกได้ว่าไม่สามารถแยกความแตกต่างตามรัฐธรรมนูญได้เลย

แต่ในคดี *Bell v. Wolfish*¹² ศาลฎีกาได้พิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ว่าการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกักขังก่อนพิจารณาคดีหรือระหว่างพิจารณาคดี ย่อมแตกต่างจากการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกคุมประพฤตินักหรือพักการลงโทษ เพราะส่วนได้เสียของรัฐเหนือบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดแต่ศาลยังไม่ได้พิพากษาให้ลงโทษ ย่อมแตกต่างจากผู้ที่ถูกลงโทษแล้ว

ในคดี *U.S.v. Thomas*¹³ ศาลอุทธรณ์สหรัฐฯ ได้วินิจฉัยว่า ในคดีที่การคุมประพฤตินักหรือพักการลงโทษ โดยมีเงื่อนไขการค้นของเจ้าหน้าที่คุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่ที่ตนพบในเคหะสถานของผู้ถูกคุมประพฤตินักหรือพักการลงโทษ เพื่อตรวจสอบนั้น การค้นโดยไม่มีหมายค้นย่อมชอบด้วยกฎหมาย ถ้าหากว่าการค้นโดยไม่มีหมายค้นนั้นได้รับความยินยอมจากผู้ถูกคุมประพฤตินักหรือพักการลงโทษ

ในคดี *U.S.v. Karo*¹⁴ ศาลฎีกาสหรัฐฯ ได้วินิจฉัยว่า เครื่องดักฟังอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งซ่อนไว้ในขวดยาโดยการยินยอมของเจ้าของบ้านคนเดิมและต่อมาเจ้าของบ้านคนนั้นได้ย้ายออกไป ย่อมไม่เป็นการตรวจค้นหรือสอดส่อง โดยผิดกฎหมายต่อบุคคลที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่และไม่ทราบว่ามีเครื่องมือที่ซ่อนอยู่และไม่ใช่การขัดต่อสิทธิส่วนบุคคลตามบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมที่ 4 ด้วย

จะเห็นได้ว่าศาลของสหรัฐอเมริกาถือว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ต้องโทษต้องถูกจำกัดลงภายใต้การควบคุมเพื่อลงโทษ การให้อ่านาแกเจ้าหน้าที่เพื่อเข้าไปตรวจสอบในบ้านของผู้ถูกคุมประพฤตินักและพักการลงโทษว่ามีกระทำความผิดเงื่อนไขหรือไม่นั้นไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติ

¹¹ *Gagnon v. Scarpelli*, 411 U.S. 778 (1973).

¹² *Bell v. Wolfish*, 441 U.S. 520 (1979).

¹³ *U.S.v. Thomas*, 729 F. 2d 120 (2d Cir. 1984).

¹⁴ *U.S.v. Karo*, 468 U.S. 705 (1984).

แก้ไขเพิ่มเติมที่ 1 และ 4 รวมทั้งการค้นโดยไม่มีหมายค้นของเจ้าหน้าที่ที่ชอด้วยกฎหมาย หากว่าการค้นนั้นได้รับความยินยอมจากผู้กระทำผิด และการติดตั้งอุปกรณ์เครื่องดักฟังอิเล็กทรอนิกส์โดยความยินยอมของเจ้าของบ้านย่อมไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แม้กับผู้ย้ายมาอยู่ใหม่ในบ้านหลังนั้น

ดังนั้นแนวความคิดของ เบนธัม (Bentham) ที่ว่าเรือนจำคืออาณาเขตที่ถูกกั้นอย่างแน่นหนาและการกระทำทุกอย่างของนักโทษสามารถถูกควบคุมจากหน่วยงานได้ตลอดเวลา นั้น โคเฮน (Cohen) เห็นว่า¹⁵ การตรวจสอบและควบคุมที่เที่ยงตรงที่สุดในปัจจุบันก็คือภาพและเสียงหรือข้อมูลที่ปรากฏได้จากจอภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยที่นักโทษหรือผู้ต้องโทษที่ถูกมองหรือตรวจสอบอยู่ไม่รู้ตัวเลยว่ากำลังถูกควบคุม และการควบคุมนั้นเป็นความลับและปฏิบัติการมิได้ถูกบังคับเพราะมัน เป็นการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ เช่นเดียวกับเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์โทรนิคและศูนย์รวมข้อมูลโดยคอมพิวเตอร์ของ House Arrest ก็มิได้มีหลักการที่แตกต่างเลย อย่างไรก็ตาม House Arrest with Electronic Monitoring จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ผู้ต้องโทษควรถือว่าตัวเองถูกควบคุมอยู่ตลอดเวลา โดยการตรวจตราดูแลของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แม้อุปกรณ์จะไม่ทำงานตลอดเวลาก็ตาม¹⁶

ดังกล่าวนี้อาจจะเห็นได้ว่า โครงสร้างทางกฎหมายของรัฐต่าง ๆ ที่บัญญัติขึ้นเพื่อนำ House Arrest ไปใช้นั้นได้จำกัดขอบเขตการทำงานของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โทรนิคไว้อย่างรัดกุมมากเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลนั่นเอง ดังเช่น Kentucky Revised Statute, section 532:200, 532:220 กำหนดว่าอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โทรนิค (Monitoring equipment) นั้นจะต้องหมายถึงเฉพาะอุปกรณ์ที่จะส่งสัญญาณได้แต่เพียงผู้ต้องโทษจะอยู่ใน

¹⁵ S. Cohen, Visions of Social Control, (Cambridge : Polity Press, 1985), p. 221.

¹⁶ Richard A. Ball, "The Phenomenology of Privacy and The Power of the State : Home Incarceration with Electronic Monitoring," Critical Issues in Criminology and Criminal Justice. (Beverly Hill, 1987), p. 20.

บ้านเรือนบริเวณที่จำกัดหรือไม่เท่านั้น โดยการทำงานของอุปกรณ์จะต้องรบกวนความปกติสุขในบ้านน้อยที่สุดและไม่สามารถส่งสัญญาณที่เป็นภาพหรือเสียงคำพูดของผู้ต้องโทษหรือบุคคลภายในบ้านออกไปได้ รวมทั้งการแสดงถึงการเคลื่อนไหวหรือกิจกรรมภายในบ้านของผู้ต้องโทษด้วย อีกทั้งผู้ที่อยู่ในบ้านร่วมกับผู้ต้องโทษ จะต้องให้ความยินยอมเป็นหนังสือต่อศาลในการใช้ House Arrest¹⁷ ด้วย

โดยเฉพาะบทบัญญัติในกฎหมายจะให้สิทธิผู้ต้องโทษทุกคนที่กระทำผิดไม่ร้ายแรงร้องขอใช้ House Arrest กับตัวเองได้ แต่โดยข้อมูลและรายละเอียดของตัวผู้กระทำผิดเองย่อมทำให้ศาลไม่อาจอนุญาตให้ใช้ House Arrest กับทุกคนได้ และแม้ว่าเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะใช้กับมาตรการลงโทษแบบนี้จะมีลักษณะเป็นสัญญา 2 ฝ่ายที่ผู้ต้องโทษยินยอมพร้อมใจทำไว้กับศาล ซึ่งแสดงว่ารัฐมิได้ใช้อำนาจเข้าไปกระทบกระเทือนสิทธิส่วนบุคคลตามอำเภอใจ แล้วจึงปรากฏว่าการพิจารณาอนุญาตให้ใช้ House Arrest และการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ (ด้วยความสมัครใจของผู้ต้องโทษ) นั้นจะต้องอยู่ในกระบวนการของการพิจารณาคดีและพิพากษาของศาล ที่มีอำนาจพิจารณาและเขตอำนาจเท่านั้น¹⁸ จึงแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงการใช้ House Arrest ตามทิศทางของ Due Process Model อันอยู่บนพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิประชาชน

ในประเทศไทยสิทธิส่วนบุคคลจัดเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 บัญญัติให้ความคุ้มครองไว้ กล่าวคือ สิทธิเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับการรับรองภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ (มาตรา 22) บทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นใดจะขัดหรือแย้งมิได้ (มาตรา 5) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกาย การจับกุม คุมขัง หรือตรวจค้นตัวบุคคล ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (มาตรา 28) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอม

¹⁷โปรดดูภาคผนวก.

¹⁸โปรดดู ภาคผนวก.

ของผู้ครอบครองก็ดี การตรวจค้นเคหสถานก็ดี จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (มาตรา 32)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่สำคัญอีกฉบับหนึ่ง ที่ได้วางหลักประกันเกี่ยวกับการจับและการค้น ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับข้อพิจารณาว่า House Arrest จะกระทบกระเทือนถึงการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่ ซึ่งมีมาตรา 58, 66 และ 69 กล่าวคือ

มาตรา 58 เจ้าพนักงานและศาลมีอำนาจออกหมายอาญาได้ภายในเขตอำนาจดังต่อไปนี้

- (1) ถ้าเป็นหมายจับผู้ต้องหาที่มีใ้คงอยู่ในอำนาจศาล ได้แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่
- (2) ถ้าเป็นหมายจับจำเลยหรือผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจศาล ได้แก่ศาล
- (3) ถ้าเป็นหมายค้น ได้แก่ศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่
- (4) ถ้าเป็นหมายขัง จำคุกหรือปล่อย ได้แก่ศาล

มาตรา 66 เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อผู้ต้องหาซึ่งถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควร หรือจำเลยเป็นผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง
- (2) เมื่อความผิดที่ต้องหาถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควร หรือที่จำเลยถูกฟ้องนั้น มีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป
- (3) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งไม่ได้ถูกควบคุมหรือขังอยู่ ไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรก็ดี ใ้หนีไปก็ดี มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ดี
- (4) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกปล่อยชั่วคราว มิสามารถทำสัญญาประกันให้จำนวนเงินสูงกว่าเดิมหรือหาหลักประกันมาเพิ่มหรือให้ถือว่าเดิมตามมาตรา 115

มาตรา 69 เหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อพบและยึดสิ่งของ ซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ใต้วงมูลฟ้องหรือพิจารณา
- (2) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด
- (3) เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
- (4) เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ
- (5) เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษา หรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

จะเห็นได้ว่าการใช้ House Arrest ตามหลักการและวิธีการของสหรัฐอเมริกา คือมลรัฐออกกฎหมายอนุญาตให้มีการนำมาตราการนี้ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยศาล เป็นผู้พิจารณาและพิพากษาตามคำร้องขอของผู้กระทำความผิดที่ต้องการให้นำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกกับตัวเอง และการกำหนดเงื่อนไขวิธีการต่าง ๆ ที่จะใช้บ้านเป็นที่คุมขังผู้กระทำความผิดนั้น เกิดจากความยินยอมพร้อมใจของผู้ต้องโทษ รวมทั้งบุคคลที่อยู่ในบ้านร่วมกับผู้ต้องโทษด้วย ตลอดจนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ก็จะตรวจสอบแต่เพียงว่าผู้ต้องโทษอยู่หรือไม่อยู่ในบ้านตามเงื่อนไขเท่านั้น ไม่อาจส่งสัญญาณเป็นภาพเป็นเสียงคำพูดหรือกิจกรรมการเคลื่อนไหวใด ๆ ของผู้ต้องโทษหรือคนในบ้านออกไปได้ ประกอบกับข้อมูลสภาพแวดล้อมส่วนตัวของผู้ต้องโทษเองที่ศาลอาจใช้ดุลพินิจให้มีการใช้ House Arrest หรือไม่ก็ได้ หากศาลมีคำสั่งให้ใช้ได้ก็ เป็นมาตรการที่ต่ำชั้นโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายจึงเห็นได้ว่า House Arrest ไม่กระทบกระเทือนต่อการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าวข้างต้น

4.2 การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์กับสิทธิของนักโทษ

คำปรารภ ปญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติกล่าวว่า โดยที่การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ประจำตัว และสิทธิเท่าเทียมกันและโอนมิได้ของบรรดาสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัวมนุษยเป็นหลักรวมเหตุแห่งอิสระภาพ ความ

ยุติธรรมและสันติภาพของโลกและปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับประชากรและประชาชาติทั้งหลาย มีการยอมรับนับถือและการปฏิบัติโดยสากลและอย่างจริงจัง

คำปรารภปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน¹⁹ ได้กล่าวถึงสิทธิซึ่งโอนมิได้หรือนัยหนึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์มีอยู่และล่วงละเมิดมิได้ แม้ว่าจะมีผู้พิจารณาและตีความในความหมายของคำนี้ แตกต่างกันโดยบางฝ่ายพิจารณาที่สิทธิบางฝ่ายพิจารณาที่เสรีภาพ แต่ย่อมเป็นที่เข้าใจตรงกันได้ว่าบุคคลมีสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) ซึ่งมีอาจโอนได้แม้ว่าบุคคลจะถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายของรัฐ หรือตกเป็นผู้ต้องหา สิทธิซึ่งเรียกว่าโอนมิได้นี้จะยังไม่สูญสิ้นไป แม้ว่าเขาจะเป็นจำเลยหรือผู้ต้องขังในเรือนจำก็ตาม¹⁹

หลักประกันสิทธิของผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องขัง ซึ่งบัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ ในปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 5 มีความว่า บุคคลใด ๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือค่าเข้าไม่ได้ บทบัญญัติในข้อนี้ได้เป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการมนุษยธรรม (Humanitarian Movement)

ในส่วนของสิทธิของผู้ต้องขัง (prisoner's rights) นั้นเป็นการขยายความจากสิทธิต่าง ๆ มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่ามีใช่เป็นสิทธิของผู้กระทำความผิด จะเป็นได้อย่างมากก็เพียงคำขวัญเท่านั้น²⁰ สิ่งสำคัญที่ทำให้ระบบความยุติธรรมทางอาญาในประเทศใดประเทศหนึ่งผิดแผกแตกต่างจากกันอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่การคุ้มครองสิทธิของบุคคล ในกระบวนการยุติธรรม การวินิจฉัยความผิดและการลงโทษผู้กระทำความผิด ระบบความยุติธรรมทางอาญาที่มีประสิทธิภาพจะให้หลักประกันแก่สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลน้อย และในทางกลับกันระบบความยุติธรรมที่ให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลสูง จะมีประสิทธิภาพลดลง ระบบกฎหมายในบางประเทศได้ยินยอมเสียสละความมีประสิทธิภาพบางประการเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งสิทธิ

¹⁹ ประธาน วัฒนวาณิชย์ และคณะ, สิทธิมนุษยชนของผู้ขังในประเทศไทย, หน้า 306.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 324.

เสรีภาพส่วนบุคคล²¹

ในคดี U.S.Cumbey v. Meachum²² ศาลอุทธรณ์สหรัฐอเมริกาวินิจฉัยว่านักโทษมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่สิทธิบางประการต้องถูกจำกัดลงเพราะมาตรการคุมขังซึ่งเรือนจำดำเนินการไปตามกฎหมายกับเขาผู้ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่ากระทำผิดและต้องรับโทษจากผลที่เขากระทำนั้น

ในคดี U.S.Bolvling v. Enomots²³ ศาลฎีกาสหรัฐอเมริกาวินิจฉัยว่านักโทษยังคงมีสิทธิเต็มที่ในเรื่องความปลอดภัย วิธีการลงโทษและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

แม้ว่านักโทษจะถูกจำกัดสิทธิบางประการลงเพราะมาตรการคุมขังในเรือนจำก็ตาม แต่การจำกัดสิทธินั้นจะต้องไม่มีมากเกินไปจนความจำเป็นที่จะปกป้องผลประโยชน์แห่งรัฐ เพราะสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องนับเป็นหลักการสำคัญ ซึ่งข้อจำกัดใด ๆ ที่รัฐจะยกมาอ้างเพื่อโต้แย้งจะต้องมีความชัดเจนโดยเฉพาะวัตถุประสงค์ของข้อจำกัดนั้นจะต้องเกิดจากนโยบายของรัฐที่ช่วยกฎหมาย²⁴

สำหรับประเทศไทย การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไม่อาจล่วงละเมิดได้ ยกเว้นโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังปรากฏตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยได้รับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ (มาตรา 22) และบุคคลทุกคนย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความ

²¹ ประธาน วัฒนวาณิชย์, "ระบบความยุติธรรมทางอาญา: แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม," วารสารนิติศาสตร์ (ปีที่ 9 ฉบับที่ 2, พฤศจิกายน 2520), หน้า 147.

²² U.S.Cumbey V.Meachum, 684 F.2d 712.

²³ U.S.Bolvling v. Enomots, 514 U.S.201.

²⁴ Arnold O.Ginnow, Corpus Juris Secundum, (Minn : West Publishing Co. Volume 16 A., 1984), p. 515.

คุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน (มาตรา 23) หลักประกันสิทธิของบุคคลในคดีอาญาที่สำคัญประการหนึ่งในหมวดนี้ ได้แก่ การให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดกระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้ (มาตรา 27) และในเรื่องที่เกี่ยวกับการคุมขังบุคคลจะต้องกระทำตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (มาตรา 28)

กฎหมายพื้นฐานซึ่งจำกัดสิทธิของบุคคลได้แก่กฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักการสำคัญของกฎหมายดังกล่าวคือ การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องขังด้วยความโหดร้ายทารุณหรือป่าเถื่อนนั้นจะกระทำมิได้ การลงโทษผู้กระทำความผิดโดยกฎหมายอาญาได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน รวมทั้งมาตรการอื่น ๆ เช่น วิธีการเพื่อความปลอดภัย

การลงโทษซึ่งโดยปกติเป็นการกระทำโดยศาลซึ่งมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายจะมีผลทำให้บุคคลสูญเสียสิทธิทั้งการสูญเสียสิทธิซึ่งกำหนดโดยกฎหมาย และการสูญเสียสิทธิซึ่งอาจมิได้กำหนดโดยกฎหมาย

การลงโทษจำคุกจะเป็นผลให้ผู้กระทำความผิดสูญเสียเสรีภาพโดยอัตโนมัติ ไม่ว่าศาลจะคำนึงถึงสิทธิของผู้กระทำความผิดหรือไม่ ดังนั้นการสูญเสียสิทธิโดยนัยนี้จึงต้องมีเหตุผลสนับสนุนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้กระทำความผิดและคุ้มครองสังคมเท่านั้น ²⁵

ในปี ค.ศ. 1933 คณะกรรมการลงทัณฑ์และเรือนจำระหว่างประเทศได้จัดทำข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งข้อกำหนดนี้ได้รับการรับรองจากสันนิบาตชาติ ในปี ค.ศ. 1934 สำนักงานเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้รับช่วงดำเนินงานและแก้ไข ซึ่งที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดรับรองให้ใช้บังคับได้ เมื่อ 30 สิงหาคม ค.ศ. 1955 ข้อกำหนดนี้ได้ส่งไปยังสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งองค์การสหประชาชาติซึ่งได้รับอนุมัติจากสภาแห่งนี้ในปี ค.ศ.

²⁵ Sol Rubín, "Loss and Curtailment of Rights," Crime and Justice, (New York : Basic Books, Volume 3, 1971), p. 20.

1957 และส่งให้แก่อธิบดีกรมการต่างประเทศต่าง ๆ นำไปพิจารณาใช้บังคับต่อไป ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้นำมาใช้ปฏิบัติและยึดถือ เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในไทยด้วย²⁶

สิทธิของผู้ต้องโทษจำคุกซึ่งถูกลิดรอนโดยบทบัญญัติของกฎหมายที่สำคัญได้แก่²⁷

- 1) การต้องโทษจำคุกจะเป็นเหตุฟ้องหย่า
- 2) การเข้ารับราชการหรืออยู่ในราชการ
- 3) การจ้างแรงงาน
- 4) สิทธิเลือกตั้ง
- 5) การขอใบอนุญาตจากทางราชการ
- 6) การเข้ารับราชการทหาร
- 7) การเป็นลูกจ้างประจำและชั่วคราว
- 8) การตรวจสอบประวัติบุคคล

1. การต้องโทษจำคุกจะเป็นเหตุฟ้องหย่า

ตามกฎหมายลักษณะครอบครัว กฎหมายลักษณะครอบครัว ตราเมื่อ 27 พฤษภาคม 2478 มาตรา 1500 (4) ในการฟ้องหย่า ถ้าสามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ฯลฯ หรือต้องคำพิพากษาให้จำคุกในความผิดอย่างอื่นเกินกว่า 3 ปี อีกฝ่ายฟ้องหย่าได้ บทบัญญัติในมาตรานี้ได้ระบุนความผิดที่เป็นเหตุฟ้องหย่าไว้หลายความผิด และความผิดอื่นซึ่งผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปี เป็นเหตุให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

²⁶คำอธิบายของนายทวี ชูทรัพย์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ในรายงานการสัมมนาทางวิชาการ "เรื่องการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดและผู้พ้นโทษ" จัดโดยสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ ห้องประชุมสภาสังคมสงเคราะห์ 24-25 กรกฎาคม 2523.

²⁷ประธาน วัฒนาวาณิชย์ และคณะ, สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังในประเทศไทย, หน้า 313-321.

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. 2519 ได้บัญญัติเหตุฟ้องหย่าใหม่ดังนี้.- มาตรา 1516 (2) สามีหรือภรรยาประพฤตินั้น ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้า เป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

- (ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง
- (ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชัง เพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝ่าย ที่ประพฤตินั้นต่อไป หรือ
- (ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพฐานะและ ความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึง

2. การเข้ารับราชการหรืออยู่ในราชการ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 24 บัญญัติ ว่าผู้ที่ จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังต่อไปนี้ (10) ไม่เป็นผู้ เคยต้องรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ ผู้ต้องโทษจำคุก ยกเว้นความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ย่อมไม่มีคุณสมบัติที่จะเข้ารับราชการได้

นอกจากนี้กฎ ก.พ. ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2518 ออกตามความในพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ว่าด้วยการกระทำความผิดที่ปรากฏโดยชัดแจ้ง

ข้อ 1. การกระทำอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษหนักกว่าจำคุก โดย คำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิด ลหุโทษกฎ ก.พ. นี้ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และผู้มีอำนาจบรรจุเข้า ราชการพลเรือนสามัญ ตามมาตรา 86 หรือผู้บังคับบัญชา ตามมาตรา 92 วรรค 3 สามารถ สั่งลงโทษสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก โดยไม่สอบสวนก็ได้

3. การจ้างแรงงาน

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการคุ้มครองแรงงานลงวันที่ 16 เมษายน 2515 ข้อ 47 (6) ในกรณีที่ลูกจ้างประจำต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกนายจ้างมีสิทธิเลิกจ้างได้โดยไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยให้

4. สิทธิเลือกตั้ง

พระราชบัญญัติเลือกตั้งหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติเลือกตั้ง พ.ศ. 2499 ลงวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2499 บัญญัติว่า

มาตรา 16 ผู้เลือกตั้งต้องมีใช้เป็นผู้ต้องขังอยู่โดยหมายของศาลในวันเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 17 และไม่ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 18

ในปัจจุบันสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งของผู้ต้องขังถูกจำกัดโดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 93 และมาตรา 96 ดังนี้

มาตรา 93 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งคือ

(4) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 96 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

(4) ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งนั้น

(5) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

5. การขอใบอนุญาตจากทางราชการ

(ก) พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2522

มาตรา 47 ผู้ขอใบอนุญาตขับรถตามมาตรา 43 (2) (3) (4) (5) หรือ (6) ต้อง (3) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษหรือถูกเจ้าพนักงานเปรียบเทียบปรับตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป สำหรับความผิดเกี่ยวกับการขับรถอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ เว้นแต่จะพ้นโทษครั้งสุดท้ายไม่น้อยกว่าหกเดือนแล้ว

(ก) ฝ่าฝืนสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจร

(ข) ในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น

(ค) ในลักษณะกีดขวางการจราจร

(ง) ใช้ความเร็วเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด

(จ) โดยประมาทหรือน่าหวาดเสียวอันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคล

หรือทรัพย์สิน

(ฉ) โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้

อื่น

มาตรา 48 ผู้ขอใบอนุญาตขับรถตามมาตรา 43 (2) (3) หรือ (6)

ตลอดชีพ ต้อง

(3) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม มาตรา 47 (3)

มาตรา 49 ผู้ขอใบอนุญาตขับรถตามมาตรา 43 (4) หรือ (5) ต้อง

(3) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 47 (3)

(8) ไม่เคยเป็นผู้ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์ ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ ความผิดฐานยักยอก ความผิดฐานรับของโจร และความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิด

ลหุโทษหรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

มาตรา 50 ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตขับรถตามมาตรา 43 (4) หรือ (5) เป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 48 (8) แต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า

(1) หกเดือนสำหรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาไม่เกินสามเดือน

(2) หนึ่งปีสำหรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาไม่เกินสามเดือน

แต่คดีนั้นเกี่ยวกับการใช้รถกระทำความผิด หรือ

(3) หนึ่งปีหกเดือนสำหรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาเกินสาม

เดือนแต่ไม่เกินสามปี

และได้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนโดยชี้แจงถึงเหตุผลที่ตนต้องโทษพร้อมกับแสดงหลักฐานว่าตนเป็นบุคคลที่ความประพฤติเรียบร้อยควรไว้วางใจให้ขับรถยนต์สาธารณะได้ ให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนคำร้องดังกล่าว ฯลฯ

(ข) พระราชบัญญัติอาวุธรุ่น เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธรุ่น พ.ศ. 2490 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 9 พ.ศ. 2522 ข้อ 4 ผู้ใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนตามกฎกระทรวงนี้ ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ (6) ไม่มีชื่อเสียงในทางทุจริตหรือเสื่อมเสียศีลธรรม หรือมีพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสังคม

มีข้อสังเกตว่ากฎกระทรวงฉบับนี้มีได้บัญญัติคุณสมบัติของผู้ต้องโทษจำคุกไว้อย่างชัดเจน แต่ใช้ถ้อยคำที่มีความหมายกว้าง ซึ่งเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง

6. การเข้ารับราชการ

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2492 ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2497

มาตรา 14 บุคคลดังต่อไปนี้ ให้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ แต่ไม่เรียกเข้ากองประจำการในยามปกติ คือ

(9) บุคคลซึ่งเคยต้องคำพิพากษาของศาลครั้งเดียวมีกำหนดโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปก็ดี หรือต้องคำพิพากษามาหลายครั้งมีกำหนดโทษจำคุกรวมกันตั้งแต่สิบปี

ขึ้นไปก็ดี หรือบุคคลซึ่งเคยต้องคำพิพากษาของศาลให้ส่งตัวไปอยู่ในเขตที่อันมีกำหนดคดี

มาตรา 21 บุคคลดังต่อไปนี้ไม่ต้องไปแสดงตนต่อนายอำเภอ ตามมาตรา 16 มาตรา 18 หรือ มาตรา 19 คือ

- (1) สามเณร เบรียญ
- (2) ผู้ที่อยู่ในระหว่างควบคุมหรือคุมขังของเจ้าหน้าที่

7. การทำมบุคคลซึ่งเคยต้องโทษจำคุกในคดีอาญา เป็นลูกจ้างประจำและชั่วคราว

คณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติ เมื่อ 26 มกราคม 2511 มิให้ผ่อนผันให้แก่บุคคลที่เคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาในความผิด ซึ่งกฎหมายให้ถือเอาการกระทำโดยทุจริตเป็นองค์ประกอบความผิด เข้าเป็นลูกจ้างของส่วนราชการ

ต่อมากระทรวงการคลังได้มีบันทึกเสนอความเห็นในเรื่องนี้โดยเทียบกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 24 (10) แล้วเห็นว่า ก.พ. อาจยกเว้นให้เข้ารับราชการได้ และเสนอหลักเกณฑ์ในการจ้างบุคคลซึ่งเคยต้องโทษในคดีอาญาเข้าเป็นลูกจ้างของส่วนราชการไว้ดังนี้

1. ผู้เคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก สำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หัวหน้าส่วนราชการเจ้าของงบประมาณที่เทียบเท่าอธิบดี อาจพิจารณาจ้างเข้าเป็นลูกจ้างได้
2. ผู้เคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีอื่นซึ่งมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน เป็นต้น เมื่อพ้นโทษมาเกิน 2 ปีแล้ว หัวหน้าส่วนราชการเจ้าของงบประมาณที่เทียบเท่าอธิบดีขึ้นไปอาจพิจารณาจ้างเข้าเป็นลูกจ้างได้
3. ผู้เคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในฐานะทุจริตต่อหน้าที่ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ กล่าวคือ ถูกต้องโทษจำคุกฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เช่น ถูกต้องโทษจำคุกในคดียักยอกเงินหลวงหรือคดีเจ้าพนักงานรับสินบน เป็นต้น ห้ามจ้างเป็นลูกจ้างของส่วนราชการ

8. การตรวจสอบประวัติบุคคล

ตามวิธีการปฏิบัติของทางราชการรวมทั้งหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ถ้าจะรับสมัครผู้ใดเข้าทำงานจะต้องส่งแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้สมัครงานไปทำการตรวจสอบที่กองทะเบียนประวัติอาชญากรก่อน รวมทั้งการดำเนินการบางอย่าง ซึ่งต้องขออนุญาตจากทางราชการก่อน เช่น ขออนุญาตเดินทางไปต่างประเทศ ขอเป็นกรรมการมูลนิธิ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าสิทธิของผู้ต้องโทษจำคุกซึ่งถูกไล่ออก โดยบทบัญญัติของกฎหมายที่สำคัญดังกล่าวมานั้น ย่อมส่งผลอย่างร้ายแรงต่อการกลับเข้าสู่สังคมหลังการปลดปล่อยและสิทธิซึ่งถูกไล่ออกนั้นมีโทษซึ่งถูกจำกัดโดยตรงจากโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดด้วยการตัดเสรีภาพเพื่อควบคุมไว้ในเรือนจำ

House Arrest เป็นมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ แต่ใช้ปัจจัยของสังคมและการพัฒนาการของเทคโนโลยีมาลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการจำกัดบริเวณของผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัย ทั้งการจำกัดตลอดเวลาและการจำกัดในบางเวลา ผู้กระทำความผิดซึ่งมีโทษอาชญากรร้ายแรงจะมีสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ เหมือนคนทั่ว ๆ ไปภายในขอบเขตของบริเวณบ้านจึงมิใช่การลงโทษที่โหดร้ายทารุณหรือผิดปกติวิสัย (Cruel and Unusual Punishment) และเกิดจากการยินยอมพร้อมใจของผู้ต้องโทษที่ร้องขอแทนการรับโทษจำคุกอีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงการสูญเสียสิทธิไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียสิทธิซึ่งกำหนดโดยกฎหมายและที่มิได้กำหนดโดยกฎหมายจากการลงโทษจำคุกในเรือนจำ ดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วก็จะเห็นได้ว่า House Arrest ไม่ทำให้ผู้ต้องโทษถูกไล่ออกสิทธิหรือเสรีภาพอย่างหนึ่งอย่างใดมากไปกว่าการลงโทษจำคุกเลย ในทางตรงกันข้าม House Arrest กับเป็นมาตรการลงโทษแนวใหม่ที่ทำให้สิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) ถูกกระทบกระเทือนน้อยกว่าการลงโทษจำคุก แต่ทั้งนี้ต้องไม่ลืมว่า House Arrest เป็นโทษอย่างหนึ่ง การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยย่อมเป็นการจำกัดสิทธิของผู้กระทำความผิดไว้โดยผลของคำพิพากษาซึ่งดำเนินการตามบทกฎหมายแล้ว เพียงแต่สิทธิของผู้กระทำความผิดที่ถูกจำกัดนี้เป็นผลโดยตรงของโทษซึ่งไม่ทำให้สิทธิอื่น ๆ ของผู้กระทำความผิดถูกไล่ออกอย่างมากมายเช่นโทษจำคุก

4.3 การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์กับทฤษฎีว่าด้วยวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

ในหัวข้อนี้จะได้วิเคราะห์ตามทฤษฎีว่าด้วยวัตถุประสงค์ของการลงโทษซึ่งในทางตำราของสหรัฐอเมริกาจะแบ่งทฤษฎีว่าด้วยวัตถุประสงค์ของการลงโทษเป็น 3 ทฤษฎี²⁸

การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยกับทฤษฎีลงโทษเพื่อให้สาสม

ทฤษฎีลงโทษเพื่อให้สาสมตั้งอยู่บนความคิดของลัทธิเจตจำนงเสรี (free will) ซึ่งมีทัศนะว่าการกระทำของบุคคลอยู่ภายใต้การตัดสินใจโดยเสรีของบุคคลนั้น การกระทำของเขาแต่ละอย่างเพราะเขาเลือกกระทำเองโดยสมัครใจไม่มีสิ่งภายนอกมาบีบบังคับการตัดสินใจของเขา ดังนั้นเมื่อเขาเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้โดยตัวของเขาโดยเสรีแล้ว เขาจึงต้องรับผิดชอบในการกระทำของเขาและเมื่อเขากระทำผิดหรือกระทำผิดแล้วเขาจึงต้องรับผิดชอบด้วยเหตุผลสำคัญของการลงโทษเพื่อให้สาสมก็คือการกระทำความคิดเป็นการละเมิดความยุติธรรม ดังนั้นจึงต้องลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อรักษาความยุติธรรม²⁹

หลักของการลงโทษตามทฤษฎีลงโทษเพื่อให้สาสมมีอยู่ 3 ประการคือ³⁰

1. ผู้ซึ่งได้กระทำความผิดเท่านั้นที่จะถูกลงโทษ
2. ผู้กระทำผิดทุกคนต้องถูกลงโทษโดยไม่มีข้อยกเว้น
3. จำนวนโทษต้องพอเหมาะกับความผิดที่ได้กระทำไป

House Arrest เป็นมาตรการใหม่ของการลงโทษที่สอดคล้องตามทฤษฎีลงโทษเพื่อให้สาสมเพราะทฤษฎีลงโทษเพื่อให้สาสมต่างกับการแก้แค้น การที่ผู้ต้องโทษถูกคุมขังไว้ใน

²⁸โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 2 (หัวข้อที่ 2.3)

²⁹Immanuel Kant, "Justice and Punishment," Philosophical Perspective on Punishment, ed. Gertrude Ezorsky, (Albany : State University of New York Press, 1972): 104-105.

³⁰สทธน รัตนไพจิตร, "วัตถุประสงค์ของการลงโทษฯ," หน้า 38-42.

ที่อยู่อาศัยย่อมแสดงถึงผลร้าย ซึ่งผู้กระทำผิดได้รับเนื่องจากการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาซึ่งการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเช่นนี้ มีลักษณะเป็นการทำทัณฑ์ผู้กระทำผิดนั้นโดยผู้มีอำนาจให้ผลร้ายหรือสังคมแล้ว³¹ หากพิจารณาอย่างเคร่งครัดมาตรการการคุมประพฤติในผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่และเด็ก การรอกการลงโทษและการพักการลงโทษทำให้เกิดความไม่สอดคล้องตามหลักการลงโทษที่ว่าผู้กระทำผิดทุกคนต้องถูกลงโทษโดยไม่มีข้อยกเว้น แต่ House Arrest จะไม่ถูกพิจารณาเช่นนั้นด้วยความยืดหยุ่นในการจัดโปรแกรมต่าง ๆ ผู้ต้องโทษจึงอาจถูกควบคุมตลอดเวลา บางเวลา เป็นวัน เป็นเดือน หรือ เป็นปี ซึ่งต่างกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำตามแบบวิธีหรือมาตรการอื่น ๆ ดังกล่าวมานั้น ข้อพิจารณาในส่วนของหลักการลงโทษตามทฤษฎีนี้ที่ว่าจำนวนโทษต้องพอเหมาะกับความผิดที่ได้กระทำไปนั้น House Arrest ก็มีลักษณะที่สอดคล้องโดยเฉพาะการกำหนดระยะเวลาของการควบคุม ศาลก็สามารถใช้ดุลพินิจได้ไม่ต่างจากโทษจำคุกในเรือนจำ อีกทั้งความผิดที่จะใช้ House Arrest นั้นก็เป็นเพียงความผิดที่ไม่ร้ายแรง ดังนั้นลักษณะของผลร้ายหรือโทษที่ผู้กระทำผิดได้รับจึงไม่ทำให้วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีลงโทษเพื่อให้สาสมเสียไป

การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยกับทฤษฎีลงโทษเพื่อป้องกัน

ทฤษฎีลงโทษเพื่อป้องกันมีพื้นฐานความคติอยู่บนลัทธิอรรถประโยชน์ (Utilitarian) และลัทธิเจตจำนงเสรี (free will) โดยถือว่าการลงโทษควรมีความประสงค์เพื่อป้องกันสังคม³² เมื่อผู้กระทำผิดได้กระทำความผิดขึ้นมาแล้ว ความเสียหายในอดีตย่อมไม่สามารถเยียวยาให้คืนดีเดิม แต่เราอาจใช้ประโยชน์จากการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมไม่ให้เกิดการกระทำผิดเช่นนั้นขึ้นมาอีก โดยการลงโทษที่เป็นการขู่ว่าให้กลัวโทษหรือสร้างนิสัยและสอนศีลธรรมแก่ประชาชน

³¹โปรดดูความหมายของโทษอาญาในบทที่ 2 (หัวข้อที่ 2.1)

³²J.S.Mill, Utilitarianism, (New York : The Library of Liberate Arts, 1975), p. 10.

ตามทฤษฎีนี้ความประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิดก็เพื่อประโยชน์ 2 ประการคือ

1. เพื่อให้มีผลป้องกันแก่ตัวผู้กระทำผิดเอง
2. เพื่อเป็นตัวอย่างแก่บุคคลทั่วไป

วิธีการลงโทษตามทฤษฎี ลงโทษเพื่อป้องกันจะเน้นที่ปริมาณโทษเพื่อให้คนกลัวโทษ และยับยั้งไม่กล้ากระทำความผิดรวมทั้งพิจารณาถึงมตมหาชนประกอบด้วย

House Arrest จะไม่เหมาะสมกับการใช้ลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นอาชญากรร้ายแรงแต่การเลือกใช้ House Arrest กับผู้กระทำผิดที่ไม่ร้ายแรงเช่นความผิดเกี่ยวกับกฎหมายจราจร ความผิดที่เกิดจากความประมาท ความผิดที่ผู้กระทำผิดเป็นเด็กและเยาวชน เช่นที่ใช้อยู่ในสหรัฐอเมริกาขณะนี้ ย่อมแสดงถึงความสอดคล้องตามทฤษฎีลงโทษเพื่อป้องกันในแง่ของตัวผู้กระทำผิดซึ่งมิใช่เป็นอาชญากรร้ายแรงแล้วถูกคุมขังไว้ในที่อยู่อาศัย โดยจะต้องติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ไว้กับข้อเท้าตลอดเวลาและจะต้องถูกตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ โดยการโทรศัพท์มาสอบถามหรือเยี่ยมเยียนเป็นครั้งคราว อิศระภาพที่จะไปไหนมาไหนได้เสรี เช่นคนอื่นก็ถูกจำกัดลง การกลับไปสู่ถนนหรือชุมชนเพื่อจะทำความผิดอีก เช่น ขับรถในขณะเมาสุราก็ไม่อาจทำได้ ดังกล่าวมานี้จึงแสดงว่า House Arrest มีผลเป็นการป้องกันแก่ตัวผู้กระทำผิดมิให้กระทำความผิด (Special Prevention) แล้ว

ในสหรัฐอเมริกาปรากฏว่าผู้ต้องโทษที่ศาลสั่งให้ใช้ House Arrest ควบคุมนั้นส่วนมากจะต้องถูกควบคุมเป็นระยะเวลาานกว่าโทษจำคุกในเรือนจำ³³ ซึ่งดูจะสอดคล้องตามทฤษฎีลงโทษเพื่อป้องกัน ซึ่งวิธีการลงโทษเน้นที่ปริมาณโทษ พิจารณาในด้านของการลงโทษที่เป็นการขู่ให้กลัวโทษแล้วคงไม่เร็วเกินไปที่จะสรุปว่า House Arrest บรรลุวัตถุประสงค์ข้อนี้ด้วยแล้ว โดยเฉพาะการใช้ House Arrest เสมือนเป็นทางเลือกที่สามระหว่างการลงโทษจำคุกกับการรอลงอาญา (ไม่ว่าจะมีการคุมประพฤติหรือไม่ก็ตาม แต่ก็ทำให้ประชาชน

³³คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "รายงานสรุปประชุมปฏิบัติการวิจัย โครงการ 2 การกักขังและใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ควบคุมผู้ต้องโทษในสหรัฐอเมริกา," 13 มิถุนายน 2531.

ส่วนมากเกิดความรู้สึกได้ว่ามันคือการปล่อยตัวไปโดยไม่มีผลร้ายที่น่าเกรงกลัว) โทษที่ได้รับ โดยการจำกัดอิสระภาพถูกคุมขังไว้ในบ้าน ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยและเป็นหน่วยหนึ่งของชุมชนที่รวมกันขึ้นเป็นเมืองเป็นรัฐนั้น ย่อมเป็นการลงโทษที่ใกล้ชิดต่อการรับรู้ของสังคมมากกว่าการแยกไปคุมขังไว้ในเรือนจำ ซึ่งเป็นแดนต้องห้ามที่มีอาชญากรรมเห็นได้ของคนทั่วไป ดังนั้น House Arrest ย่อมมีผลเป็นการป้องกันมิให้บุคคลทั่วไปกระทำผิดตามทฤษฎีนี้

การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยกับทฤษฎีลงโทษเพื่อดัดแปลง

การลงโทษโดยพิจารณาแต่ตัวบทกฎหมายถือว่าโทษเหมาะสมกับความผิดหรือไม่ การลงโทษแบบสมัยคลาสสิก ได้ประโยชน์ในการป้องกันมิให้คนกระทำความผิดได้จริงหรือไม่ เป็นความคิดเห็นได้แย้ง ดังนั้นทฤษฎีลงโทษเพื่อดัดแปลงจึงมีความประสงค์ในการลงโทษว่า การลงโทษที่แท้จริงควรมีขึ้นเพื่อเป็นการดัดแปลงผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดหันมากระทำให้การลงโทษเป็นสิ่งที่ทำให้เขาเกิดบมด้อยขึ้นมา

วิธีการที่สำคัญของการลงโทษตามทฤษฎีนี้ก็คือสิ่งใดที่สามารถปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดได้ สิ่งนั้นคือวิธีการที่ดีที่สุด เพราะผู้กระทำผิดแต่ละคนที่ได้กระทำผิดไปย่อมมีปัญหาและนิสัยที่ไม่เหมือนกัน เราจึงต้องปฏิบัติต่อแต่ละคนไม่เหมือนกันแล้วแต่ว่าการลงโทษแบบไหนจึงจะเหมาะสมแก่เขามากที่สุด³⁴

โดยทั่วไปแล้ววิธีการดัดแปลงที่ปฏิบัติกันในปัจจุบันมี 5 วิธีอาจจะใช้วิธีหนึ่งหรือหลายวิธีรวมกันก็ได้ คือ³⁵

1. พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา

³⁴ Herbert L. Packer, The Limits of the Criminal Sanction, (California : Stanford University Press, 1979), p. 54.

³⁵ อุททิศ แสนโกศิก, กฎหมายอาญาภาค 1, (กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ, 2525), หน้า 34.

2. พยายามหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้นโดยหันมาใช้วิธีการอย่างอื่นแทน
3. การลงโทษ. ต้องลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล
4. เมื่อผู้กระทำผิดได้รับการแก้ไขแล้วก็ไม่ต้องลงโทษต่อ
5. ให้มีการปรับปรุงผู้ต้องโทษระหว่างถูกคุมขัง

House Arrest เป็นมาตรการการลงโทษ ซึ่งสหรัฐอเมริกาใช้กับผู้กระทำผิดที่ไม่ร้ายแรง มีความสอดคล้องตามทฤษฎีลงโทษเพื่อตัดแปลง เพราะมาตรการการลงโทษแบบนี้เป็นการหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสภาพแวดล้อมในเรือนจำซึ่งจะทำลายคุณลักษณะประจำตัวเขาและเป็นการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้นโดยยังคงมีมาตรการที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำผิดอยู่ มิใช่ใช้มาตรการที่ปราศจากผลร้ายแก่ตัวผู้กระทำผิดเลย และด้วยความยืดหยุ่นกับความคล่องตัวของการจัดโปรแกรมในการใช้ House Arrest ที่สามารถจัดการควบคุมผู้ต้องโทษไว้ในบ้านตลอดเวลา บางเวลา เป็นวัน เป็นเดือน หรือปีก็ได้ การจัดช่วงเวลาอนุญาตสำหรับผู้ต้องโทษบางคน และบางความคิดให้สามารถไปโบสถ์ ไปซื้อของในวันสุดสัปดาห์ ไปทำงานหรือไปศึกษาได้ จึงเป็นการลงโทษที่สามารถจัดให้เหมาะสมกับบุคคลมากที่สุด การใช้บ้านและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในบ้านไม่ว่าจะเป็นสมาชิกในครอบครัวหรือสังคมภายนอกบ้านที่ผู้ต้องโทษบางคนต้องเข้าไปอยู่ด้วย รวมทั้งการกำหนดเงื่อนไขเฉพาะราย เช่น การเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ การรับการบำบัดทางจิต การทำงานบริการสังคม ย่อมเป็นการใช้ปัจจัยจากชุมชนหรือสังคมเพื่อตัดแปลงปรับปรุงผู้ต้องโทษได้อย่างดี จากรายงานการวิจัยผู้กระทำผิดเฉพาะในความคิดที่ไม่ร้ายแรงของเมือง kenton ระหว่างเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1985 ถึงเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1986 ปรากฏว่าผู้กระทำผิดที่รับโทษโดยวิธีอื่นเช่น จำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ มีอัตรากระทำผิดซ้ำไม่ซ้ำหลายถึง 20% แต่ผู้กระทำผิดที่รับโทษโดยวิธี House Arrest มีอัตรากระทำผิดซ้ำไม่ซ้ำหลายเพียง 5.7% เท่านั้น³⁶

จึงเห็นได้ว่า House Arrest เป็นมาตรการการลงโทษแนวใหม่ที่สอดคล้องกับทฤษฎีวิวัฒนาการของการลงโทษไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีใดก็ตาม ทั้งนี้ข้อสังเกตที่สำคัญคือการ

³⁶Lilly, "Home Incarceration with Electronic Monitoring in Kentucky: An Evaluation," : 196-197.

ลงโทษแนวใหม่นี้สอดคล้องกับการประสานความขัดแย้งของทฤษฎีว่าด้วยวัตถุประสงค์การลงโทษ ด้วย กล่าวคือ ไม่ว่าจะนโยบายการลงโทษจะมองไปถึงผลในอดีตของการกระทำผิดแล้วใช้ทฤษฎีลงโทษเพื่อให้สาสมเป็นหลัก หรือจะมองไปถึงผลในอนาคตแล้วใช้ทฤษฎีลงโทษเพื่อป้องกันกับทฤษฎีลงโทษเพื่อตัดแปลงเป็นหลักก็ตาม

4.4 ข้อดีและข้อเสียของการคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

ในส่วนนี้จะได้วิเคราะห์ถึงข้อดีและข้อเสีย เบื้องต้นของ House Arrest with Electronic Monitoring ภายใต้การจัดหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ระดับความเหมาะสม (Degree of Fit)

House Arrest จะมีความเหมาะสมต่อการใช้เพื่อลงโทษผู้กระทำผิดเพียงใด? ในส่วนของข้อดีจะเห็นได้ว่ามันเป็นมาตรการลงโทษแนวใหม่ที่สามารถปรับใช้กับผู้กระทำผิดได้อย่างเฉพาะราย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อการแก้ไขตัดแปลงซึ่งย่อมแตกต่างกันในแต่ละบุคคล การเลือกใช้โปรแกรมต่าง ๆ เช่นการคุมขังตลอด 24 ชั่วโมง การคุมขังเฉพาะกลางคืนหรือเฉพาะช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง การกำหนดเงื่อนไขประกอบเช่นต้องทำงาน ต้องเข้ารับการศึกษาก่อน ต้องเข้ารับการรักษาบ้ำบด ทำให้สามารถเลือกใช้กับผู้ต้องโทษได้เหมาะสมยิ่งขึ้นว่าการคุมขังในเรือนจำซึ่งจะปฏิบัติต่อนักโทษแตกต่างกันไม่ได้ สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสังคมจะมีส่วนแก้ไขตัดแปลงผู้กระทำผิดได้ก็ว่า ขณะเดียวกันก็ยังสามารถแยกผู้กระทำผิดออกจากชุมชนได้ในบางขณะและบางสถานการณ์ หากใช้มาตรการเมตตาปราณี โดยการปล่อยตัวผู้กระทำผิดอย่างมิได้ลงโทษเลย ในกรณีที่เกิดปัญหาเฉพาะรายขึ้น ก็ยังกลับไปใช้การลงโทษในเรือนจำได้ หรือจะปรับโปรแกรมของ House Arrest ใหม่ให้เหมาะสมก็ได้ ข้อเสีย คือ มาตรการนี้จะไม่มีความเหมาะสมกับผู้กระทำผิดที่ไม่ร้ายแรงเท่านั้น ในความผิดอุกฉกรรจ์หรือร้ายแรง การลงโทษโดยคุมขังไว้ในที่มั่นคงแข็งแรงเช่น เรือนจำ ยังมีความจำเป็นทั้งต่อผู้กระทำผิดและสังคม

2. ขั้นตอนของการนำมาใช้ (Staging Sequence)

House Arrest จะนำมาใช้กับขั้นตอนใดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในส่วนของ ข้อดี มาตรการใหม่นี้จะมีความยืดหยุ่นสูงมาก จนอาจกล่าวได้ว่าสามารถนำมาใช้

ให้ทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมในชั้นสอบสวน การควบคุมในชั้นพิจารณา การปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข วิธีการเพื่อความปลอดภัย การรอกการลงโทษโดยคุมประพฤติ การใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น จนไปถึงการพักการลงโทษโดยคุมประพฤติ การปรับใช้โปรแกรมและหน่วยงานรับผิดชอบที่เหมาะสม จะทำให้มาตรการนี้ใช้ได้กว้างขวางดังกล่าวดำแล้ว ข้อเสีย ก็อาจเป็นการกระทบกระเทือนต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งยังมิได้รับการพิสูจน์ว่าเขาเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ เพราะมาตรการนี้เป็นการลงโทษอย่างหนึ่ง

3. ค่าใช้จ่าย (Findings and Costs)

ค่าใช้จ่ายมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับการใช้เรือนจำเพียงใด? จากรายงานการประเมินผลค่าใช้จ่ายของการนำไปใช้ในเมือง Kenton รัฐ Kentucky ปรากฏ ข้อดี ว่ามาตรการนี้ถูกกว่าการใช้เรือนจำภายในระยะเวลาทดลอง 1,702 วัน ต่อนักโทษ 35 คน ดังนี้³⁷

1) ค่าใช้จ่ายสำหรับ House Arrest

จำนวนวัน 1,702 วัน

จำนวนผู้ต้องโทษ 35 คน

ค่าใช้จ่ายทางตรง (Direct costs)

- Hardware	\$ 6,987
- Software	17,975
- Postage	1,301
- Phone	100

³⁷ J. Robert Lilly, Richard A. Ball and Jennifer Wright, "Home Incarceration with Electronic Monitoring in Kentucky : An evaluation," Criminal Justice Press (Volume 2, New York, 1987): 192.

- Training	680
	\$ <u>27,043</u>

ค่าใช้จ่ายทางอ้อม (Indirect Costs)

- Mileage	\$ 25
	\$ 25
Total	\$ <u>27,068</u>

2) ค่าใช้จ่ายสำหรับ Jail Incarceration

จำนวนวัน 1,702

จำนวนผู้ต้องโทษ 35 คน

ค่าใช้จ่ายทางตรงและทางอ้อมรวม(Direct and Indirect Costs)

Direct and Indirect Costs Total \$ 42,568

จากตารางดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในระยะเวลาควบคุม 1,702 วัน สำหรับผู้ต้องโทษ 35 คน ค่าใช้จ่ายสำหรับ House Arrest จะถูกกว่า Jail Incarceration ถึง 15,500 เหรียญ อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายของ House Arrest โดยเฉลี่ยจะลดลงหากมีการนำไปใช้กับกลุ่มผู้ต้องโทษจำนวนมากขึ้นและบริษัทผู้ผลิตอุปกรณ์กักกันผลิตให้มีราคาถูกลง

ข้อเสียคือ สำหรับประเทศที่มีได้ผลผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ แต่ต้องนำเข้าจากประเทศอื่น แม้ค่าใช้จ่ายจะถูกก็ตามก็อาจก่อปัญหาการเสียเปรียบดุลการค้าและต้องลดการจ้างงานมาใช้คอมพิวเตอร์ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการแก้ปัญหาคนว่างงานของประเทศที่กำลังพัฒนา

4. ปัจจัยริเริ่มเพื่อใช้ (Flexibility of Initiation)

ศาลหรือผู้กระทำผิดจะเป็นผู้ริเริ่มใช้ ข้อดี ที่เห็นได้ก็คือทั้งศาลและจำเลยหรือผู้กระทำผิดสามารถเป็นผู้ริเริ่มใช้ได้ทั้งสองฝ่ายในกรณีที่ศาลเห็นสมควรจะใช้มาตรการนี้ ก็กำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ประกอบได้อย่างเหมาะสมตามกฎหมายเพื่อผลที่จะแก้ไข คัดแปลงและ

ป้องกันสังคมไปในขณะเดียวกัน ส่วนกรณีการริเริ่มโดยผู้กระทำผิดนั้นก็อาจเป็นเพราะปัญหาที่ตัวเอง เช่น อายุมาก เจ็บป่วย เป็นโรคเรื้อรังที่ต้องได้รับการรักษาอย่างสม่ำเสมอ มีอาการทางจิตไม่ปกติรวมทั้งพวก Mercy Killers ก็ควรที่จะใช้ House Arrest ข้อเสีย คือ อาจเกิดปัญหากับการใช้ดุลยพินิจของศาลที่จะเลือกหรือสั่งใช้ได้ ภาวะและเงื่อนไขเกี่ยวกับครอบครัว ที่อยู่อาศัย ฐานะของผู้กระทำผิดและความเจริญของท้องถิ่นทำให้ใช้มาตรการใหม่นี้ได้อย่างไม่ทั่วถึงและเสมอกัน

5. การยอมรับต่อการนำไปใช้ (Expectation of Adoption)

มาตรการใหม่นี้จะได้รับการยอมรับจากชุมชนและผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพียงใด? แม้ว่า ข้อดี ของ House Arrest จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน เพราะสามารถแยกผู้กระทำผิดออกจากถนนและทำงานภายใต้การควบคุมแทนการปล่อยตัวผู้กระทำผิดไปโดยเมตตาปราณีและการผูกมัดผู้กระทำผิดไว้กับ Social Norms จะทำให้การแก้ไขดัดแปลงได้ผลดีและเขาสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้เหมือนเดิม เช่น รายงานการติดตามผลผู้กระทำผิดในรัฐ Kentucky ปรากฏว่าหลังการพ้นโทษแล้วผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษโดย House Arrest ได้รับการจ้างงานถึง 63% ในขณะที่ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษโดย Jail Incarceration จะได้รับการจ้างงานเพียง 16%³⁸ แต่ ข้อเสีย ในประเด็นของการยอมรับต่อการนำไปใช้จะเด่นชัดตรงที่มาตรการนี้ อาจทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่ารัฐกำลังขยายเครือข่ายของการควบคุมเข้าไปในบ้านซึ่งควรเป็นสถานที่สุดท้ายของประชาชนที่ปลอดภัยและได้รับความคุ้มครองโดยรัฐไม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสอดส่องควบคุมคังแนวความคิดของ Anglo-American ที่ว่า "A man's home is his castle"³⁹ นอกจากนั้นยังอาจทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่ารัฐกำลังสร้างรูปแบบการลงโทษขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นการให้ความเมตตา

³⁸ Ibid.,: 194.

³⁹ Richard A. Ball, "The Phenomenology of Privacy and The Power of the State : Home Incarceration with Elertronic Monitoring," p. 25.

ปราณีแก่ผู้กระทำผิดอย่างมาก และเป็นการแก้ปัญหานักโทษสันเรื่อนจำอย่างไม่เหมาะสม ซึ่ง
ข้อเสียประการนี้จะมีอิทธิพลกับการยอมรับต่อการนำไปใช้ในระยะเริ่มแรกอย่างยิ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย